

Вх. № 2811 / 28-04-2017 СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Иван Янков Дечев, дм

Ръководител катедра "Урология и обща медицина",

Медицински факултет, Медицински университет Пловдив и Началник на клиника по
урология на УМБАЛ "Св. Георги", ЕАД - Пловдив, назначен със заповед №
Р-392/13.03..2017 г. на Ректора на МУ – Пловдив.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
"доктор", област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, професионално
направление: 7.1. Медицина и докторска програма: **Обща медицина**

Автор на дисертационния труд: д-р Зорница Амбарева

Форма на докторантурата: **Редовна**

Тема на дисертационния труд: **СЪВРЕМЕННИ ПРОБЛЕМИ НА ГЕРИАТРИЧНИТЕ
ПАЦИЕНТИ В ОБЩАТА ПРАКТИКА**

Научен ръководител: доц. д-р Радост Асенова, дм,

Катедра "Урология и обща медицина", Медицински факултет, МУ Пловдив

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Дисертацията (148 стр. + Приложения) заедно с всички надлежно оформени задължително придружаващи документи ми бяха представени на хартиен носител. Те са в съответствие с Чл. 115 (1) от Регламент за придобиване на ОНС "доктор" в МУ – Пловдив; разписан в Правилник за устройството и дейността на МУ-Пловдив от 06.11.2014 г. и включва всички изискуеми документи, свързани с хода на процедурата.

Докторантката е приложила 3 (три) публикации, свързани с дисертационния труд.

2. Актуалност на тематиката

Предоставеният ми за рецензиране труд е посветен преди всичко на решаването на проблеми, свързани с оценка и анализ на основните характеристики на гериатричните пациенти, с цел оптимизиране на предоставяните им грижи в общата медицинска практика. Тази група пациенти са едно от най-големите предизвикателства на съвременната медицинска наука и практика предвид нейната проблемност, неблагоприятната, но устойчива тенденция за нарастването ѝ и актуалната необходимост от спешното разработване на ефикасни средства за обслужване на гериатричните пациенти в общата практика. Дисертационният труд е с изключителна актуалност и социална значимост, което се определя от следните факти:

- демографското застаряване се превръща в глобален проблем, тъй като относителният дял на старите хора спрямо общия брой на населението нараства в световен мащаб;
- България е сред водещите страни в света със застаряващо население;
- гериатричните пациенти са специфична група поради уязвимостта си към физиологични, психологични, социални и здравословни проблеми;
- наличие на полиморбидитет и ко-морбидитет сред гериатричните пациенти е широко разпространено, което ги превръща в основен контингент в практиките на общопрактикуващите лекари.

Липсват системни, всеобхватни и организирани грижи за възрастните хора, които да са проактивно ориентирани и съобразени с потребностите на пациентите. Преценен от позицията на гореизложените аргументи дисертационният труд се отличава с подчертана целенасоченост. На практика, това е първата значима комплексна разработка по третирания проблем.

3. Познаване на проблема

Д-р Амбарева е направила обширна литературна справка. Последователно и подробно, докторантката разглежда основните аспекти, свързани със стареенето и грижите за старите хора. От изведените след всеки раздел изводи проличават възможностите на докторантката аналитично и критично да представя данните, както и умело да обсъжда собствените резултати и да ги съпоставя с тези от други автори. Дисертационният труд обхваща детайлно разглежданата проблематика, което показва много добро познаване на проблема от дисертантката. Бих отбелязал и вещината, с която авторката ни въвежда в една твърде комплицирана област на амбулаторната медицина.

4. Методика на изследването

Прецизният и богат методологически подход позволява да се отговори на поставените задачи от докторантката. Използван е валидиран и разработен инструмент за целите на задълбочено и всеобхватно изследване на гериатричните пациенти в общата медицинска практика, като се потвърждава и неговата сигурност и надежност. Предимство на предложения тест (STEP тест) за комплексна гериатрична оценка е, че е създаден специално за условията в първичната медицинска помощ. Обработката и анализа на данните са направени с правилно подбрани статистически методи. Дизайнът на проучането е оригинален и онагледен с подробна и информативна схема.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Д-р Зорница Амбарева е представила дисертационен труд, изложен на 200 стандартни страници, написан с необходимата академичност на изразните средства. Дисертацията е балансирана и оформена според изискванията, спазени са в структурно отношение разпределението между отделните основни части: въведение, литературен обзор, цел и задачи, методика, резултати от собствени проучвания и обсъждане, основни изводи, препоръки и приноси. Проучането е правилно логически построено. Интересен и приемлив за мен е подхода на авторката да прави обсъждане след всяка задача с извеждане на междинни изводи, което улеснява по-доброто възприемане и осмисляне на предлаганата богата научна информация. Изпълнението се отличава с висока прецизност. За доброто онагледяване и потвърждение на получените резултати допринасят данните от 31 таблици, 21 фигури, 2 схеми и 9 приложения. Част от намерените нови решения са вече реализирани в практиката.

Литературната справка на дисертационния труд е обширна, коректно описана и обхваща общо 277 източници по проучваната тема, от които 43 на кирилица. Преобладават литературните източници от последните 10 години.

Литературният обзор е обстоен, аналитичен и критичен, структуриран в 11 раздела. Авторката се е насочила правилно към необходимостта да се проучи международния и наш опит по отношение на оказването на здравни услуги за възрастните хора.

Основната цел на дисертацията е формулирана точно и ясно, като за постигането на целта са реализирани пет основни задачи. Научно-изследователската работна хипотеза е формулирана правилно.

Методологията включва прецизно подбрани методи за набиране и обработка на медицинска информация. На базата на богатата литературна справка, докторантката се е насочила към използването на специфичен за общата медицинска практика инструмент за изследване на гериатрични пациенти, което позволява директно сравняване на получените резултати със заключенията от други наши и чужди проучвания. За изпълнение на задача 1 и 2 (стр. 65-81) е проведен ретроспективен анализ на базата данни както от официално предоставени данни от НЗОК, така и от електронната база данни на практики за първична медицинска помощ в Пловдивска област за периода 2011-2013 год. Приложената методика дава възможност за важни практически изводи, логично следствие от получените резултати.

Като цяло резултатите от собствените проучвания са задълбочени и обхващат всички поставени от докторантката задачи. Основните акценти в резултатите основателно са насочени към представяне на данни за охарактеризиране на гериатричните пациенти в епидемиологичен и клиничен аспект. Настоящото проучване ни предоставя един валидиран за българската популация инструмент. Въпросникът е много подходящ метод за откриване на

потенциален проблем сред тази група пациенти; приоритетно изграждане на план за лечение; предприемане на различни профилактични мерки; координиране на медицинските грижи на различните нива в здравната система; определяне на нуждите от дългосрочни грижи и рационалното им прилагане. Той позволява да се оцени многоаспектно здравето на гериатричните пациенти и дава представа за перспективата за изхода от заболяването от гледна точка на пациента. Българската версия на въпросника показва добра надеждност и крос-културална валидност и това е основание да бъде широко прилаган в общата практика. Значителна част от труда е посветена на приложението на STEP assessment test за комплексна оценка и анализ на проучваният гериатричен контингент и мнението на ОПЛ за неговата практическа приложимост. Изследвани са и границите на достоверност и количествено определяне и статистически е потвърдена неговата надеждност.

Обемът на включените в дисертационния труд показатели и методи е впечатляващ.

При анализа и интерпретацията на резултатите от проведеното анкетно проучване сред ОПЛ са изведени основните направления за оптимизиране на грижите за възрастните хора.

Частта с обсъждане на собствените резултати и съпоставката им с тези на други източници е добре и коректно представена. Работата има напълно завършен вид, поставените цели и задачи са изпълнени. Изводите са систематизирани, логично произтичат от задълбочено извършеното проучване, имат практическо значение за решаване на проблема и са полезни.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторантката

Във връзка с дисертационния труд д-р Зорница Амбарева е представила публикувани 3 реални пълнотекстови публикации (една от които в международно списание), където тя има водещо и творческо участие в научните колективи. Тематично представените публикации са обвързани с проблематиката на разработения дисертационен труд. Част от резултатите са оповестени на 3 научни форума в чужбина. Научните трудове отразяват различните етапи от реализирането на преследваните цели.

Наукометричните показатели покриват изискванията от ПУДМУ - Пловдив за присъждане на ОНС "доктор". Дисертантката има участие и във вътреуниверситетски проект по тема в областта на дисертацията.

Дисертационният труд показва, че докторантката притежава сериозни теоретични знания и професионални умения като демонстрира качества и способност за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Нямам съществени забележки към дисертационния труд, който е бил неколкократно преработван. Моите градивни препоръки, направени на предходен етап от процедурата по защита са съобразени при окончателното му оформяне.

7. Автореферат

Съдържанието и качеството на предложения автореферат отговаря на съдържанието на дисертационния труд, спазва изискванията и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на д-р **Зорница Амбарева** представлява един стойностен и полезен научен труд, допринасящ за решаването на проблеми в една особено актуална област на здравеопазването. Изработен е с убедително изградена и прецизно изпълнена нова методология и е написан на много добър език и стил. Този труд съдържа оригинални научни резултати както с фундаментален, така и с приложен характер, като същевременно е в пълно съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на Медицински университет Пловдив.

Изложените съображения, както личните ми впечатления от докторантката като интелигентен млад специалист ми позволяват убедено да поставя изцяло *положителна оценка* на дисертационния труд и отразените в него научни резултати и приноси и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди ОНС „доктор”* на д-р **Зорница Амбарева** в докторска програма по Обща медицина.

28.04.2017 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Иван Дечев, дм)